

Ophold på Afsnit for Familiebarsel

Tillykke med jeres nyfødte. Med denne pjece vil vi give jer relevante informationer og vejledning om den første tid efter fødslen.

OPHOLD PÅ AFSNIT FOR FAMILIEBARSEL

Under opholdet på Afsnit for Familiebarsel kan I og barnet lære hinanden at kende, og I kan få hjælp til at få godt gang i amningen. I planlægger selv dagens forløb, og I har barnet hos jer døgnet rundt.

På Afsnit for Familiebarsel vil jordemødre og sygeplejersker støtte og hjælpe jer under jeres barselsophold. Vi vil hjælpe jer godt i gang med amningen og vejlede jer i omsorgen for jeres barn og jeres nye familiesituation. Vi kigger ind til jer 1-2 gange dagligt. Vi vil også gerne have, at I ringer til os den første gang, jeres barn skal ammes, så vi kan vejlede jer. I må desuden altid gerne ringe til os med spørgsmål på telefon 97 66 20 01.

UNDERSØGELSER AF DEN NYFØDTE

PKU-blodprøve

Barnet tilbydes at få taget en blodprøve 48-72 timer efter fødslen. Blodprøven undersøges blandt andet for 2 stofskiftesygdomme – Føllings sygdom og Myxodem. Hvis blodprøven er normal, hører I intet. Viser prøven sygdomstegn, får I besked inden for 1-2 uger. I kan læse mere om sygdommene på blodprøvesedlen og i den tilhørende folder, som I fik udleveret på Fødegangen.

Høreundersøgelse

Alle nyfødte får tilbudt en høreundersøgelse. Det sker for at finde de få børn, der fødes med hørenedsættelse. Høreundersøgelsen kan tidligst foretages, når barnet er 2 døgn gammelt. Hvis I bliver udskrevet inden da, aftaler vi, hvor og hvornår undersøgelsen skal finde sted, inden I tager hjem. I kan læse mere om undersøgelsen i folderen "Høreundersøgelse af nyfødte", som I kan finde på vores hjemmeside.

AMNING

Vi vejleder ud fra Sundhedsstyrelsens anbefalinger om, at modermælk er den bedste ernæring for jeres barn de første 6 måneder. Modermælk indeholder blandt andet antistoffer, som beskytter mod infektioner og kan forsinke eventuel udvikling af allergi.

Det er vigtigt at få en god start på amningen. Du lærer hurtigere at forstå barnets signaler, hvis du har tæt kontakt med det døgnet rundt. Vi anbefaler, at mor og barn har hud mod hud-kontakt så meget som muligt i de første døgn. Det stimulerer barnets medfødte sanser og instinkter herunder suttelyst. Hud mod hud-kontakt styrker samhørigheden mellem mor og barn og øger mælkeproduktionen hos mor. Hud mod hud-kontakt har også gavnlige effekter på barnets blodsukker, som vil være mere stabilt. Barnet er mere trygt, når det ligger hud mod hud, og græder derfor mindre.

Du kan eventuelt få hjælp af personalet til forskellige amnestillinger, så brystet stimuleres og bruges på forskellige måder. Om natten er det en god idé at ligge ned og amme. Det aflaster kroppen, og I kan fint hvile og sove med barnet. I kan læse om samsøvning i pjecen "Vuggedød kan forebygges", som I kan få af personalet.

Det er normalt, at barnet gerne vil sutte meget i starten, hvilket kan medføre ømme brystvorter. I denne fase kan de første minutter ved hver amning føles smertefulde. Lad brystet lufttørre efter hver amning. Når barnet slipper brystet, efterlades spyt og modermælk på brystvorten – det er godt for den sarte og ømme hud. Vær også opmærksom på at skifte eventuelle ammeindlæg ofte, så det brune område omkring brystvorten ikke er fugtigt.

Om amneforløbet

I de første dage efter fødslen vil barnet ofte sutte hyppigt og længe uden noget fast mønster. Her får det råmælken, som indeholder en ekstra stor mængde antistoffer. Hyppig amning fremmer desuden mælkeproduktionen. Hvis jeres barn sover meget de første

døgn, anbefaler vi derfor, at I vækker det, klæder det af og lægger det til brystet hud mod hud hver 3.-4. time. Hvis barnet i 1. døgn bliver lagt hud mod hud, kommer barnet hyppigere til brystet, hvilket har betydning for den tidlige amning.

Det raske, nyfødte barn sutter i gennemsnit 4-5 gange det 1. døgn. I 2. døgn anbefaler vi, at barnet sutter mindst 8 gange, og nogle børn sutter helt op til 12-14 gange i døgnet. På 3.-5. dagen vil mælken løbe til. Det vil sige, at mælken ændrer sig fra at være råmælk til at være den almindelige mælk, som også kaldes fuldmælk. I denne fase, som varer 1-2 døgn, er det normalt at få brystspændinger, hvor brystet bliver stort, spændt og ømt. Når brystet er spændt, kan det være svært for barnet at få ordentligt fat på brystet og sutte mælken fri. Tag eventuelt et varmt bad eller sid med en varmpude på brystet i 5 minutter, inden barnet lægges til brystet, så brystet bliver lidt blødere. Det kan også hjælpe at malke lidt af mælken ud, så området omkring brystvorten bliver blødere, og barnet lettere kan få fat.

Når mælken er løbet til, bliver mælkemængden øget betydeligt. Amningen bliver mere som et måltid, og i løbet af nogle uger vil der danne sig et mønster for, hvornår barnet er sultent. De fleste børn vil dog have brug for en trøste- eller hyggetår mellem de egentlige måltider.

Barnet skal have minimum 8 måltider i døgnet. Når mælken er løbet til, kan nogle børn nøjes med 1 bryst per måltid, mens andre skal have fra begge bryster.

Der findes ikke 2 ens ammeforløb. Vores vejledning tager derfor udgangspunkt i jeres helhedssituation. I vil opleve, at informationerne kan være skiftende afhængig af jeres barns alder og den aktuelle situation. Spørg os på Afsnit for Familiebarsel og efterfølgende jeres sundhedsplejerske, som altid vil kunne vejlede jer konkret i forholdt til de aktuelle problematikker, I har behov for at drøfte.

Hvis du ikke kan eller ikke ønsker at amme

Hvis barnet ikke skal ammes, skal det have moder-mælkserstatning. De første dage kan det være svært at finde frem til den rigtige mælkemængde. Personalet vil vejlede og hjælpe jer.

OM BARNET

Når man kommer hjem med et nyfødt barn, kan det være rart at vide noget om barnets udvikling den første tid.

Barnets reaktionsmønstre

- **1. døgn:**
  - Barnet sover meget.
  - Barnet har suttebehov, men føler ikke megen sult.
  - Barnet har medfødte depoter af væske og glukose at tære på.
  - Barnet har mekonium (den sorte, seje afføring) og vandladning.
- **2. døgn:**
  - Barnet vågner gradvist mere op.
  - Barnet sutter af lyst og for at få mad.
  - Hud mod hud-kontakt stimulerer barnet til at sutte.
  - Barnet har mere sparsom afføring og vandladning.
- **3. døgn:**
  - Barnets medfødte depoter er brugt op.
  - Barnet føler sult og sutter nu mere kraftigt.
  - Mælkemængden svarer endnu ikke til barnets behov, og barnet vil derfor ligge ved brystet konstant.
  - Barnet har et stort kontaktbehov og vil være hos sin mor hele tiden.
  - Barnet sover ikke særligt meget.
  - Barnet har sparsom vandladning og grønlig afføring.
- **4. og 5. døgn:**
  - Mælkemængden svarer til barnets behov.
  - Barnet sutter kraftigt.
  - Barnet sutter ikke så længe ved hvert måltid som tidligere og er sultent igen efter cirka 2 timer.

- Barnet gylper måske.
- Barnets afføring er nu mere tynd og gul/grønlig.
- Barnet kan have mavekneb.

- **Fra 5.-6. døgn:**

- Barnet skal have hyppige vandladninger.
- Barnet skal have tynde, gule afføringer dagligt.

Har jeres barn ikke hyppige vandladninger og tynde, gule afføringer dagligt fra 5.-6. døgn, kan det være tegn på, at barnet ikke får nok mælk. Se afsnit om barnets vandledning og afføring senere i denne pjece.

Det nyfødte barns vågenstadier

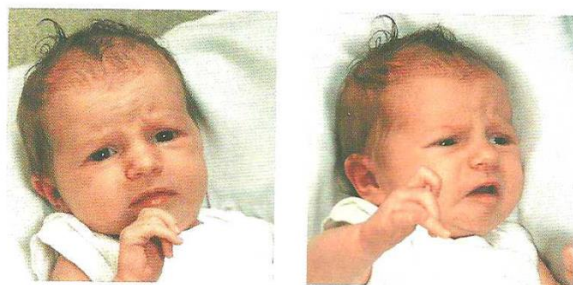
Allerede før barnet vågner, kan man se, at det snart sker. Øjnene begynder at bevæge sig under øjenlågene, og en hånd kommer måske op til munden. Dette kaldes let søvn.

Barnet åbner øjnene, lukker dem igen, er lidt døsig og til sidst helt vågen og opmærksom. Nu er barnet klar til kontakt og begynder også at dreje hovedet, åbne munden og tage hænderne roligt op til munden.

Armene bevæger sig nu lidt mere konstant ind mod ansigtet, barnet laver grimasser og tungen arbejder.

Nu er det tid til at tilbyde barnet brystet. Barnet har tydelig søgelyst og tungebevægelser. Dette er tidspunktet, hvor det er nemmest at samarbejde med barnet, så det kommer til at sutte korrekt.

Nu rynker barnet brynene, og munden er lukket. Armene fægter væk fra kroppen, og barnet kommer nu med utilfredse lyde. Det er ved at være sidste chance for at få barnet til at sutte. Ved at komme tæt på brystet og få lidt mælk på læberne kan barnet blive søgelystent og undgå at blive mere uroligt.

Barnet gaber eller begynder at græde. Øjnene er lukkede, og det er svært at få kontakt. Ved gråd lægger barnet tungen op mod ganen og tilbage i munden. Det er det modsatte af, hvordan tungen skal placeres for at sutte. Barnet skal have tæt kontakt for at bryde gråden.

Gråd er det allersidste tegn på, at barnet er sultent, og amningen går nemmere, når barnet bydes brystet på det stadie, hvor det er vågent, let aktivt og søgende.

Fosterfedt

Hvis barnet har fosterfedt på kroppen, er det en god idé at smøre det godt ud, hver gang barnet bliver puslet. Er der fosterfedt tilbage efter det 1. døgn, bør I vaske det af. Hvis der sidder fosterfedt på kroppen i længere tid, kan huden ikke ånde. Særligt i alle barnets "folder", fx knæhase og albueled, kan fosterfedtet være grobund for bakterier, og der kan komme dybe rifter i huden.

Har barnet blod på sig efter fødslen, bør det også vaskes af. Personalet kan vejlede jer i, hvordan I vasker jeres barn.

Hormonknopper – varmeknopper

Cirka hver 3. nyfødte udvikler det, man populært kalder hormonknopper eller varmeknopper, i løbet af de første par døgn efter fødslen. Det er 1-2 millimeter store hvidgule knopper omgivet af rødt udslæt. Knopperne og udslættet har ingen betydning for barnet, og de forsvinder af sig selv i løbet af kort tid. Der er ikke noget, der tyder på, at udslættet hænger sammen med allergi, varme eller hormoner. Et andet ord for udslættet er "flyveknopper".

Navlen

Navlestumpen falder af efter 5-10 dage. Det er normalt, at det bløder lidt, hvor den efterhånden løsner sig fra huden. Der kan komme lidt grønligt, ildelugtende væske herfra.

Forsøg at holde navlen ren og tør. Barnet må gerne komme i bad, inden navlen er faldet af.

Vær opmærksom på infektion i navlen. En rød cirkel cirka 1 centimeter fra navlekanten med en rød plamage formet som en nissehue op mod brystkassen er et tegn på infektion. Kontakt i så fald personalet på Afsnit for Familiebarsel eller jeres egen læge, hvis I er kommet hjem.

Vandladning

Ved de første bleskift er det vigtigt at være opmærksom på, om barnet har tisset. Der kan gå op til 24 timer, før barnet tisser første gang. Det kan være vanskeligt at se de første vandladninger i bleen – er I i tvivl, så vis bleen til personalet. Giv altid personalet besked, når barnet har haft sin første vandladning.

I de første døgn har barnet sparsom, koncentreret urin. Fra 3.-4. døgn øges mængden, og urinen bliver mindre koncentreret. Når mælken er løbet til, og seneste 6-7 dage efter fødslen, skal barnet have mindst 6 godt våde bleer i døgnet. Hvis barnet ikke tisser rigelige mængder klar urin, kan det være tegn på, at barnet ikke får mælk nok.

I de første døgn kan der i barnets urin ses udskillelse af et orangerødt urinsalt. Dette er et affaldsstof fra nyrerne, og det er et normalt fænomen, som skal forsvinde, når barnet begynder at tisse mere. Det kan forveksles med blod i urinen. Spørg personalet, hvis I er i tvivl.

Afføring

Barnets første afføring er sort og sej og kaldes mekonium. I løbet af de første døgn, hvor barnet efterhånden får mere mælk, skifter afføringen farve og konsistens. Først til en grøn-brunlig, mindre sej afføring, og når mælken er løbet til, kommer der en gullig, grynet afføring.

Afføringen skal have skiftet farve og konsistens senest på 5. dagen. Se også pjecen "Tjek bleen". Fra 6. dagen og i de efterfølgende uger skal barnet ligeledes have afføring mindst 1 gang i døgnet. Afføringen vil i denne periode have en gullig, grynet og vandet konsistens. Hvis barnet ikke har dette afføringsmønster, vil det oftest være tegn på, at det ikke får nok mælk. I skal i så fald kontakte jeres sundhedsplejerske eller læge.

Gulsot

Mange nyfødte børn får gulsot. Det begynder oftest 1-2 døgn efter fødslen. Barnet har ved fødslen et overskud af røde blodlegemer. Når blodlegemerne nedbrydes, dannes der et gult farvestof, som hedder bilirubin. Bilirubin skal nedbrydes i barnets lever, som er umoden og ikke arbejder så hurtigt. Noget af bilirubinfarvestoffet ophobes i blodet og kan farve huden gul.

Er barnets hud ganske let gullig, skal I holde øje med, om den gule farve tiltager. Sker dette, skal I kontakte jeres sundhedsplejerske eller læge, så barnet kan blive vurderet. Hvis barnet har meget gulsot, kan det blive sløvt. Så vil barnet ikke spise, og det kan være svært at få kontakt med. Her skal I hurtigt kontakte jeres læge eller Lægevagten.

Man kan tage en blodprøve på barnet for at måle, hvor meget bilirubin, der er i blodet. Er mængden af bilirubin meget høj, vil barnet blive indlagt og behandlet. Ubehandlet gulsot i svær grad kan give hjerne-skade. Behandlingen er lysbehandling, hvor barnet

ligger i en vugge under lamper med ultraviolette stråler. Lyset nedbryder det gule farvestof i løbet af kort tid. Lysbehandling gør ikke ondt.

Kønsorganer

Hos nyfødte piger kan der komme lidt slim fra skeden, og nogle gange kan der også være lidt blod i slimen. Dette er helt naturligt og skyldes hormon-påvirkning fra moderen.

Hos nogle drenge er pungen hævet ved fødslen og i ugerne efter. Det er helt normalt og skyldes væskeophobning. Hævelsen forsvinder af sig selv.

Hos både piger og drenge kan brystkirtlerne være lidt hævede i de første uger efter fødslen. Der kan også løbe lidt væske ud – den såkaldte heksemælk. Det skyldes hormonpåvirkning fra moderen, og det forsvinder af sig selv.

Narresut

For at få den bedste start på amningen anbefaler vi, at I venter med at tilbyde barnet en narresut, indtil amningen er godt i gang. Hvis barnets suttebehov tilfredsstilles med en narresut, er der risiko for:

- at barnet i de første dag ikke får tilstrækkelig mængde råmælk
- at mælken løber senere til, og at mængden herefter også vil være mindre end svarende til barnets behov
- at ammeperioden bliver kortere.

Gråd

En af barnets måder at kommunikere på er at græde. I løbet af kort tid lærer I gradvist at tolke de forskellige former for gråd. Barnet kan fx med sin gråd fortælle, at det er sultent, at det har en våd ble, at det ønsker kontakt eller at det er træt.

Mange forældre føler sig i starten magtesløse, når barnet græder. Men efterhånden som man lærer at tolke barnets signaler, og dermed bliver i stand til at trøste og opfylde dets behov, føler man stor tilfredshed.

Nogle børn græder mere end andre. Her spiller barnets temperament ind. Nogle børn skriger inderligt, straks et behov opstår, mens andre er mere tålmodige og kan holdes lidt hen med snak eller lignende.

Lad være med at sammenligne jeres barn med andre børn. Ligesom børn siden hen er forskellige, er spædbørn det også.

Søvn

Spædbørns søvnmønstre og søvnbehov er meget forskellige. Nogle børn falder hurtigt ind i en fast rytme, hvor de sover og spiser med faste intervaller. Andre børn vil være længere tid om det. Umiddelbart efter fødslen vil de fleste børn have behov for at spise hver 2.-3. time. Når mælken er løbet til, vil barnet oftest spise hver 3.-4. time, eventuelt med 1 længere søvnperiode 1 gang i døgnet. I den første tid vil mange børn sove mellem måltiderne. Nogle børn vil dog allerede fra start have perioder, hvor de er vågne nogle timer i træk. Her forventer de selskab. I løbet af nogen tid lærer I at tolke jeres barns signal om, at "nu er det nok – nu vil jeg sove igen". Overtrætte børn kan have svært ved at falde i søvn.

Sovestillinger

Sundhedsstyrelsen anbefaler, at spædbørn lægges til at sove på ryggen. Fra begyndelsen af 1990'erne begyndte man at anbefale, at spædbørn skal sove på ryggen, og siden da er antallet af børn, der dør af uforklarlig vuggedød, faldet betydeligt.

Nogle børn kan have en tendens til altid at vende hovedet til den samme siden, når de sover. Dette kan føre til, at barnets kranium bliver skævt. Tal med sundhedsplejersken om, hvordan I kan ændre barnets vane.

Når barnet er vågent, er det vigtigt, at det ikke altid lægges på ryggen. Det skal ligge på maven, I skal sidde med det, og I skal bære det på forskellige måder, så I stimulerer og styrker barnets motorik og muskler.

OM MODEREN

Blødning og barselsflåd

I den første uge efter fødslen vil du have frisk blødning svarende til en kraftig menstruation. I de første dage kan der være klumper i blødningen. Det er helt normalt, men skal ikke forekomme efter den første uge. Når den friske blødning aftager, vil du fortsat

have blodigt, slimet udflåd, som varer op til 6-8 uger efter fødslen. Dette kaldes barselsflåd. Du bør søge læge, hvis udflåddet bliver ildelugtende, ved tiltagende blødning, som ikke aftager efter ro og hvile, ved smerter og temperaturforhøjelse.

Efterveer

Når du har født, begynder livmoderen straks at trække sig sammen. Dette kaldes efterveer. De første døgn efter fødslen kommer der nogle kraftige, effektive efterveer. Disse vil hos nogle opleves som menstruationssmerter og hos andre – særligt hos flergangsfødende – som ve-agtige smerter. Nogle gange kan hyppig vandladning eller at lægge sig på maven afhjælpe smerterne. Tal med personalet, hvis du har behov for smertestillende medicin.

Syning

Hvis du er blevet syet i skeden eller mellemkødet, er der brugt en tråd, der opløses af sig selv. Trådene skal altså ikke fjernes. Hvis du er meget hævet og øm forneden, kan du lindre dette ved at bruge et isbind en gang imellem. Spørg personalet til råds. Du kan også tage smertestillende medicin fra håndkøb hvis du har ondt.

Bækkenbundsøvelser

Det er vigtigt, at du efter fødslen genoptræner dine muskler i bækkenbunden for at undgå ufrivillig vandladning og nedsunken livmoder. Se gode øvelser til træning af bækkenbunden på www.gynzone.dk.

I starten kan du måske ikke helt fornemme, at du kniber sammen, men på et tidspunkt bliver din bækkenbund stærk igen. Så kan du bedre mærke, at du kniber sammen. Det er en god idé at knibe sammen, når du hoster, nyser eller løfter på noget.

Mange har glæde af at gå til barselsgymnastik. Her møder du andre nybagte mødre og deres børn, samtidig med at du laver øvelser, der genoptræner og styrker din krop efter graviditet og fødsel.

Samleje

Efter fødslen må I have samleje, når I har lyst. Det er meget forskelligt, hvornår lysten kommer. Nogle kan blive bange for at dyrke sex på grund af smerte. Kvinden kan fx være bange for, om det gør ondt – særligt

hvis hun er blevet syet. Manden kan være bange for at gøre skade og påføre kvinden smerte. Tal om de tanker, der fylder hos jer, og prøv jer forsigtigt frem. Kvinden kan i starten opleve tørhed i skeden, som skyldes hormonelle forandringer. Brug eventuelt en glidecreme.

Amning er ikke et præventionsmiddel. Ønsker I ikke en ny graviditet, er det nødvendigt at bruge prævention. Brug kondom, mens der er barselsflåd, og tal ellers med jeres læge om et egnet præventionsmiddel

NÅR I SKAL HJEM

Vi tilbyder jer en udskrivningssamtale, den dag I skal hjem. Her har I mulighed for at få svar på de spørgsmål, I har. Udskrivningssamtaler foregår hver dag klokken 10.00 i fællesskab med de andre familier, som skal hjem samme dag. Det er vigtigt, at I har tømt værelset og er klar til at forlade det umiddelbart efter udskrivningssamtalen.

Kontakt sundhedsplejersken

I skal selv kontakte jeres sundhedsplejerske den førstkommande hverdag, efter I er kommet hjem. I skal ringe til jeres lokale kommunkontor og bede om at tale med den sundhedsplejerske, der hører til jeres adresse. Sundhedsplejerskens telefontid er sædvanligvis klokken 8.00-9.00. Er I i tvivl om noget efter udskrivelsen, er I velkomne til at kontakte personalet på Afsnit for Familiebarsel, indtil I har haft kontakt med sundhedsplejersken. I kan også altid kontakte jeres læge eller Lægevagten.

Efterfødselssamtale med din jordemoder

Der ikke et facit på en god fødsel, og andre kan ikke vide, hvordan jeres oplevelse af fødslen har været. For nogle er der noget, som bliver ved med at fylde – noget i fødslen, som er svært at forliges med. I de tilfælde kan det være en god idé med en efterfødselssamtale. Ved samtalen deltager den jordemoder, som var med til fødslen, og som kender forløbet bedst.

Ved efterfødselssamtalen fokuserer vi på det, der har fyldt i fødselsforløbet for jer. Vi taler om det, der har været godt, og om det, der har været svært. Målet er, at I får en større forståelse for og accept af, hvordan

fødslen blev. I behøver ikke nødvendigvis at kunne sætte ord på, hvad der fylder - måske er det netop det, efterfødselssamtalen kan hjælpe med. Hvis I vil læse mere om efterfødselssamtalen findes mere information under "Aktiviteter og tilbud" på www.aalborguh.rm.dk/aalborg-jordemodercenter.

Har I behov for en efterfødselssamtale, skal I kontakte Aalborg Jordemodercenter.

KONTAKT OG MERE VIDEN

Har I brug for råd, kan I ringe til Barselsambulatoriet på telefon 40 80 46 57 eller til Afsnit for Familiebarsel på telefon 97 66 20 01. Her kan I få en samtale med jordemoderen, komme til konsultation eller eventuelt få et hjemmebesøg. Tilbuddet gælder, indtil I har haft jeres første besøg af sundhedsplejersken.

Kontakt

Aalborg Jordemodercenter

Tlf. 97 66 28 28

Vi træffes bedst:

Mandag 8.00 – 12.00

tirsdag – torsdag 8.00 – 16.30

Barselsambulatoriet

Tlf. 40 80 46 57

Vi træffes bedst:

Mandag – fredag 8.30 – 12.30

Afsnit for Familiebarsel

Tlf. 97 66 20 01

Vi træffes hele døgnet.